

Odovědnost za pomocníka podle § 2914 českého Občanského zákoníku¹

Vicarious Liability under Paragraph 2914 of the Czech Civil Code

Filip Melzer

Abstract: *The paper deals with the institute of vicarious liability related to the actions of an agent. By the previous legislation this issue was handled only very inadequately. Neither the doctrine, however, has in any way contributed to the development of the dogmatics of this legal institute. A fundamental change in the Czech legal environment has been introduced by the new Civil Code which in paragraph 2914 in conjunction with paragraph 1935 regulates the vicarious liability in the way that is very close to the concept of this institute in related legal orders. On the one side, the paper discusses the principal's liability while examining its prerequisite, then, on the other side, especially analyses this liability within the contractual relations and beyond them, i.e. in the area of tort liability. Besides, it is also deals with the agent's own liability excluded by the previous legislation. More attention is then focused on the direct agent's liability who is an employee where it is necessary to take into account the specifics of his/her special protected status.*

Key Words: Civil Code; Tort Law; Vicarious Liability; Principal; Agent; Employee; the Czech Republic.

Abstrakt: *Příspěvek pojednává o institutu odpovědnosti za jednání pomocníka. Tato problematika byla v dosavadní právní úpravě řešena jen velmi nedostatečně. Ani doktrína však nijak nepřispěla k rozvoji dogmatiky tohoto právního institutu. Zásadní změnu v českém právním prostředí přinesl nový Občanský zákoník, který v § 2914 ve spojení s § 1935 upravuje odpovědnost za pomocníka způsobem, který se velmi blíží pojetí tohoto institutu v příbuzných právních rádech. Příspěvek se zabývá jednak odpovědností principála a zkoumá její předpoklady, zvláště pak analyzuje tuto odpovědnost v rámci závazkových vztahů a mimo ně, tj. v oblasti delikt ní odpověd-*

¹ Příspěvek vychází z komentáře k § 2914. MELZER, F., P. TĚGL, et al. *Občanský zákoník: Velký komentář: § 2894 – 3081: Svazek VIII. 1. vyd. Praha: Leges, 2017 [v tisku].* ISBN 978-80-7502-008-6.

nosti. Vedle toho se též zabývá vlastní odpovědností pomocníka, kterou do-
savadní právní úprava vylučovala. Bližší pozornost je pak zaměřena na
přímou odpovědnost pomocníka, který je zaměstnancem, kde je třeba zo-
hlednit specifika jeho zvláštního chráněného postavení.

Klíčová slova: Občanský zákoník; deliktní právo; odpovědnost za pomoc-
níka; principál; pomocník; zaměstnanec; Česká republika.

I. § 2914 českého Občanského zákoníku a jeho geneze

Nový český Občanský zákoník² stanoví v rámci úpravy náhrady škody
v § 2014³ předpoklady odpovědnosti za třetí osoby (za pomocníka). Toto
ustanovení normuje takto: „Kdo při své činnosti použije zmocněnce, za-
městnance nebo jiného pomocníka, nahradí škodu jím způsobenou stejně,
jako by ji způsobil sám. Zavázal-li se však někdo při plnění jiné osoby pro-
vést určitou činnost samostatně, nepovažuje se za pomocníka; pokud ho
však tato jiná osoba nepečlivě vybrala nebo na něho nedostatečně dohlížela,
ručí za splnění jeho povinnosti k náhradě škody.“ Důležité je zmínit, že
odpovědnosti za pomocníka se týká i § 1935 obsažený v rámci obecné
části závazkového práva: „Plní-li dlužník pomocí jiné osoby, odpovídá tak,
jako by plnil sám.“

Tato úprava navazuje na dřívější regulaci Obecného zákoníku občan-
ského, kde byla odpovědnost za pomocníka původně upravena jen
v § 1315.⁴ Třetí dílčí novelou z roku 1916 bylo toto ustanovení částečně
upraveno: „Vůbec odpovídá ten, kdo užije osoby nezdatné nebo vědomě
osoby nebezpečné k obstarání svých záležitostí, za škodu, kterou tato osoba
touto vlastností způsobí osobě třetí.“ Hlavně však byl doplněn § 1313a,
který upravoval případ tzv. pomocníka při plnění (*Erfüllungsgehilfe*):
„Kdo je povinen někomu něco plnit, odpovídá mu za zavinění svého zákonného
zástupce, jakož i osob, kterých k plnění užívá, jako za své vlastní.“⁵ To-

² Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník, který nabyl účinnosti 1. ledna 2014.

³ Ustanovení bez uvedení zákona jsou ustanoveními Občanského zákoníku.

⁴ „Stejně tak [tj. za škodu způsobenou nebezpečností osoby] odpovídá ten, kdo vědomě takovou nebezpečnou; nebo, kdo k určitému jednání nezpůsobilou osobu použije, za škodu, kterou třetí osoba tímto utrpěla.“ Viz § 1315 ve znění účinném do třetí dílčí novely z roku 1916.

⁵ I před touto novelou však soudní judikatura vycházela z názoru, že živnostník vždy odpovídá za své pomocníky bez ohledu na zavinění při výběru. Srovnej též BARTSCH, R. Grundfragen des Schadenersatzrechtes. In: *Festschrift zur Jahrhundertfeier des Allgemeinen Bürgerlichen Gesetzbuches: 1. Juni 1911: Band I.* 1. Aufl. Wien: Manz, 1911, s. 655 a 664.

to ustanovení bylo inspirováno kromě jiného⁶ německým právem (k tomu viz níže). Obecný zákoník občanský tedy od účinnosti třetí dílčí novely rozlišoval odpovědnost za pomocníka při plnění a odpovědnost za jiného pomocníka. Jinými slovy, odlišně upravil odpovědnost za pomocníka pro oblast závazkové odpovědnosti a deliktní odpovědnosti.

Uvedené rozlišení nalezneme ještě v Občanském zákoníku z roku 1950, který v § 344⁷ upravoval pomocníka při plnění a v § 345⁸ obsahoval obecnou úpravu odpovědnosti za pomocníka při výkonu jiné činnosti. Toto rozlišení potvrzovala i důvodová zpráva: „[z]výšená odpovědnost upravená v § 344 je odůvodněna tím, že ten, kdo je povinen k náhradě, je ve smluvním vztahu k poškozenému. Tento předpoklad není dán v případech upravených v § 345, kde je proto odpovědnost omezena na nezdatnost, respektivně nebezpečnost použité osoby.“

K výrazné trivializaci právní úpravy došlo až vydáním Zákona č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník, který problematiku odpovědnosti za třetí osoby upravoval v § 421 odst. 2 v původním znění, avšak jen jako odpovědnost za škodu organizace (tj. právnické osoby), která byla způsobena „v rámci plnění jejich úkolů těmi, kteří tyto úkoly plnili.“ Dále bylo konstatováno, že „Tyto osoby samy za škodu takto způsobenou podle tohoto zákona neodpovídají; jejich odpovědnost podle pracovníprávních předpisů není tím dotčena.“

Tzv. velkou novelou Občanského zákoníku 1964 č. 509/1991 Sb. byla odpovědnost za třetí osoby zahrnuta do § 420 jako jeho druhý odstavce a byla upravena obecně, tj. jak pro právnické osoby, tak i pro osoby fyzické: „Škoda je způsobena právnickou osobou anebo fyzickou osobou, když byla způsobena při jejich činnosti těmi, které k této činnosti použili. Tyto osoby samy za škodu takto způsobenou podle tohoto zákona neodpovídají; jejich odpovědnost podle pracovníprávních předpisů není tím dotčena.“

⁶ Kromě § 278 BGB se důvodová zpráva k § 117 vládního návrhu z roku 1907, který se týkal změny a doplnění některých ustanovení Obecného zákoníku občanského, dovolává i článku 1384 francouzského Code civil a článku 115 tehdejšího švýcarského obligačního práva (též tedy jen návrhu nového obligačního práva, článek 1123). Terminologicky lze poznamenat, že již tato důvodová zpráva hovoří o pomocníkovi při plnění (*Erfüllungsgelilfe*).

⁷ „Kdo je zavázán někomu něco vykonat, odpovídá mu za zavinění svého zákonného zástupce a osob, jichž užije k splnění svého závazku.“ Viz § 344. Zákon č. 141/1950 Sb. Občanský zákoník.

⁸ „Kdo užije osoby nezdatné, nebo, ač o tom ví, osoby nebezpečné k obstarání svých záležitostí, odpovídá za škodu, kterou tyto osoby způsobí ve svém poslání.“ Viz § 345. Zákon č. 141/1950 Sb. Občanský zákoník.

Podle důvodové zprávy bylo cílem odstranění rozdílu v odpovědnosti fyzických osob a právnických osob. Tato úprava však byla velmi nedostačující. Jednak vůbec nerozlišovala mezi závazkovou odpovědností a delikt ní odpovědností, jednak bez zřejmého důvodu vylučovala jakoukoli odpovědnost (i delikt ní) pomocníka vůči třetím osobám. Pojem „osoba použitá k činnosti“ byl interpretován obdobně jako tzv. nesamostatný pomocník (viz níže). Tedy typicky se nejednalo o samostatného podnikatele, byť jednajícího na základě smlouvy pro jiného.⁹

Důvodová zpráva k § 2914 Občanského zákoníku se hlásí jako k inspiračním zdroji k § 331 a § 375 Obchodního zákoníku. Skutečně se ustanovení § 1935 Občanského zákoníku velmi blíží § 331 Obchodního zákoníku: „*Plní-li dlužník svůj závazek pomocí jiné osoby, odpovídá tak, jako by závazek plnil sám, nestanoví-li tento zákon jinak.*“ Tato konstrukce je standardní civilistická konstrukce (viz níže). Naproti tomu, přes prohlášení v důvodové zprávě, v Občanském zákoníku nenajdeme obdobu ustanovení § 375 Obchodního zákoníku. „*Bylo-li porušení povinnosti ze závazkového vztahu způsobeno třetí osobou, které povinná strana svěřila plnění své povinnosti, je u povinné strany vyloučena odpovědnost jen v případě, kdy je u ní vyloučena odpovědnost podle § 374, a třetí osoba by rovněž podle tohoto ustanovení nebyla odpovědnou, kdyby oprávněné straně byla přímo zavázána místo povinné strany.*“ Význam uvedeného ustanovení je však již zakotven v pravidle, které obsahoval i § 331 Obchodního zákoníku (srovnej níže).¹⁰ Ani tato úprava dostatečně nezohlednila delikt ní odpovědnost, byť Obchodní zákoník obecně odkázal na pravidla smluvní odpovědnosti (§ 757 Obchodního zákoníku). Z hlediska delikt ní odpovědnosti zde totiž vůbec nejsou stanovena kritéria, podle kterých by se jedné osobě přičítalo jednání jiného. Zatímco § 331 a § 375 dávají smysl při porušení obligační povinnosti, kde je jasné vymezení subjektu, pro delikt ní oblast chybí jakýkoli záchytný bod.

⁹ Srovnej komentář k § 420, m.č. 20. ŠVESTKA, J., J. SPÁČIL, M. ŠKÁROVÁ, M. HULMÁK, et al. *Občanský zákoník: Komentář: § 1 – 459: Svazek I. 2. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1209. ISBN 978-80-7400-108-6.

¹⁰ Souvislost mezi § 1313a Obecného zákoníku občanského a § 331 Obchodního zákoníku je přitom „nabílední“. Srovnej PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodní právo: Odpovědnost s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku: 5. díl. 1. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 59. ISBN 978-80-7357-714-8.

II. Příbuzné právní řády, Principy evropského smluvního práva, Principy evropského deliktního práva

Odpovědnost za třetí osoby (za pomocníka) se v příbuzných právních řádech, ale i v evropských kodifikačních pokusech, podobně jako v Obecném zákoníku občanském a Občanském zákoníku 1950, odlišně upravuje pro závazkovou odpovědnost a odpovědnost deliktní. Uvedenou dichotomii vyjadřuje například i rozdílné označení pomocníků: v případech závazkové odpovědnosti se hovoří o pomocníkovi při plnění (*Erfüllungsgelhilfe*), v rámci deliktní odpovědnosti o pomocníkovi při výkonu jiné činnosti, respektive při obstarání jiné záležitosti (*Verrichtungsgelhilfe*,¹¹ *Besorgungsgelhilfe*¹²).

Německý *Bürgerliches Gesetzbuch* (dále jen „BGB“) upravuje pomocníka při plnění v § 278 věta první takto: „*Dlužník odpovídá za zavinění svého zákonného zástupce a osoby, kterou užije ke splnění jeho závazku, jako za své vlastní zavinění.*“ Použije-li při plnění dluhu třetí osobu, přičítá se její jednání (zavinění) vůči věřiteli dlužníkovi. Deliktní odpovědnost za pomocníka při jiné činnosti normuje v § 831 BGB: „*Kdo použije jiného k činnosti (Verrichtung), je povinen k náhradě škody, kterou tento protiprávně způsobí při výkonu této činnosti třetí osobě. Povinnost k náhradě škody nevznikne, pokud principál (pán věci, Geschäftsherr) při výběru použité osoby a, pokud měl obstarat zařízení nebo náčiní nebo měl výkon činnosti vést, při obstarání nebo vedení zachoval ve společenském styku potřebnou pečlivost nebo pokud by škoda vnikla i při zachování této pečlivosti.*“

Podobně i právo švýcarské (článek 55 a článek 101 *Obligationenrecht*).

Obdobnou dvojici ustanovení obsahují i evropské kodifikační pokusy. Institut pomocníka při plnění upravuje článek 8.107 (ex článek 3.107) Principů evropského smluvního práva (dále jen „PECL“): „*Strana, která svěří plnění smlouvy jiné osobě, zůstává za plnění odpovědná.*“ Odpověd-

¹¹ K uvedené terminologii srovnej komentář k §§ 831 – 839a, 841, m.č. 4. SCHMOECKEL, M., J. RÜCKERT a R. ZIMMERMANN, Hrsg. *Historisch-kritischer Kommentar zum BGB: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 657 – 853: Band III/Teilband 2*. 1. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 2013. 1511 s. ISBN 978-3-16-150528-7.

¹² Blíže viz komentář k § 1315, m.č. 1. RUMMEL, P. Hrsg. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: §§ 1313 – 1341 ABGB: Band II/Teilband 2b*. 3. neu bearb. u. erw. Aufl. Wien: Manz, 2004, s. 46. ISBN 3-214-04554-7.

nost za pomocníka při plnění jiné osoby pak v návaznosti¹³ na uvedené ustanovení upravují Principy evropského deliktního práva (dále jen „PE-TL“), konkrétně jejich článek 6:102: „(1) Každý je odpovědný za škodu způsobenou jeho pomocníky jednajícími v rámci jejich úkolu za předpokladu, že porušili požadovanou úroveň chování. (2) Nezávislá smluvní strana není považována za pomocníka pro účely tohoto článku.“

Z uvedeného historického a komparativního přehledu vyplývá *jednoznačná souvislost* § 2914 s § 1935, které vytváří obdobnou dvojici, jako výše uvedené civilní kodexy. Tato podobnost řešení Občanského zákoníku s úpravou příbuzných kodexů též umožňuje legitimně čerpat z výsledků tamější dogmatiky.

Je významné poznamenat, že téměř všechny uvedené kodexy nebo jejich výklad rozlišují samostatného (nezávislého) a nesamostatného (závislého) pomocníka, jehož obdobu nalezneme i v § 2914 Občanského zákoníku.

III. Základní konstrukce odpovědnosti za pomocníka v Občanském zákoníku

1 Obecně

Občanský zákoník zvláště upravuje odpovědnost za pomocníka. Jde o úpravu obecnou v tom smyslu, že není rozhodující povaha principála; může jít jak o podnikatele, tak i nepodnikatele,¹⁴ jak o právnickou osobu, tak i fyzickou osobu. Právní úprava, naopak, rozlišuje mezi účely užití pomocníka (při plnění a při výkonu jiné činnosti principála). Dále též rozlišuje dle různé povahy vztahu mezi principálem a pomocníkem.

Úprava Občanského zákoníku je obecná i v tom smyslu, že ji lze pod-
purně užit i pro úpravu odpovědnosti ve zvláštních právních předpisech, byt' by právo na náhradu škody mělo jen povahu regresního nároku.¹⁵

¹³ Srovnej komentář k článku 6:102, m.č. 13 a násl. BUSNELLI, F. D., G. COMANDÉ, H. COUSY, et al. *Principles of European Tort Law: Text and Commentary*. 1. Aufl. Wien: Springer, 2005, s. 117 a násl. ISBN 978-3-211-23084-8.

¹⁴ Uvedené rozlišení nečinil ani Občanský zákoník 1964, přesto se někdy ustanovení § 420 odst. 2 Občanského zákoníku 1964 vztahovalo jen k těm fyzickým osobám, které byly podnikatelem. Srovnej komentář k § 420, m.č. 19. ŠVESTKA, J., J. SPÁČIL, M. ŠKÁROVÁ, M. HULMÁK, et al. *Občanský zákoník: Komentář: § 1 – 459: Svazek I*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1208. ISBN 978-80-7400-108-6.

¹⁵ K použitelnosti občanskoprávní úpravy odpovědnosti za pomocníka v souvislosti s tzv. regresním nárokem zdravotní pojišťovny podle § 55 odst. 1 věta první. *Zákon č. 48/1997*

2 Základní konstrukce odpovědnosti za pomocníka při plnění

Odpovědnost za pomocníka upravuje Občanský zákoník, podobně jako výše zmíněné kodifikace, ve dvou souvislostech. V ustanovení § 1935 normuje *odpovědnost za pomocníka při plnění*: „Plní-li dlužník pomocí jiné osoby, odpovídá tak, jako by plnil sám.“ Podle uvedeného ustanovení se tak dlužníkovi přičítá jednání osoby, kterou použil ke splnění dluhu. Z hlediska aplikačního rozsahu je významné zdůraznit, že § 1935 upravuje vztah mezi dlužníkem a věřitelem; dlužník tedy podle tohoto ustanovení odpovídá za pomocníka, kterého si zvolil ke splnění, *vůči věřiteli, zásadně nikoli vůči třetím osobám*. Způsobí-li pomocník, byť v souvislosti s plněním věřiteli, škodu třetí osobě, pak se odpovědnost dlužníka řídí nikoli § 1935, nýbrž § 2914. Toto ustanovení zakládá odpovědnost dlužníka za „své lidi“, které použil při plnění dluhu nebo v přímé souvislosti s tím. Je v zásadě irelevantní, zda „jeho lidé“ poruší přímo povinnost k plnění (například poskytnou vadné plnění) nebo zda poruší vedlejší povinnosti (například ochranné povinnosti).¹⁶

Ustanovení § 1935 se použije (přinejmenším analogicky) i na případy porušení ochranných povinností v právním poměru, který sám neobsahuje povinnosti k plnění, typicky vztah v před smluvní fázi, a dopadá tak i na případy *před smluvní odpovědnosti*.

Třetí osoby se mohou odpovědnosti za pomocníka dovolávat jen tehdy, pokud jsou aktivně legitimované podle úpravy smluvní odpovědnosti (§ 2913).

Typickým případem pomocníka při plnění je *subdodavatel*. I za škodu, která byla způsobena subdodavatelem *při plnění nebo v přímé souvislosti s ním*, odpovídá dlužník. Dlužník tak bude vždy odpovídat za riziko, které je s plněním příslušného dluhu spojeno. Toto řešení ostatně *odpovídá standardní struktuře zájmů stran*. Vybere-li si věřitel svého dlužníka, pak si vybral jako svého partnera právě jeho, například i s ohledem na jeho solventnost pro případ, že by své povinnosti nesplnil řádně. Tomuto účelu volby smluvního partnera by odporovalo, pokud by dlužník mohl riziko plnění svého dluhu bez souhlasu věřitele přesunout na třetí osobu

Sb. o veřejném zdravotním pojištění ve znění pozdějších předpisů. Srovnej například Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 25 Cdo 4330/2014 [2016-05-31].

¹⁶ K rozlišení povinností k plnění a vedlejších povinností viz komentář k § 2913, sub II. 1., byť se tam hovoří jen o takových smluvních povinnostech. MELZER, F., P. TĚGL, et al. *Občanský zákoník: Velký komentář: § 2894 – 3081: Svazek VIII*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017 [v tisku]. ISBN 978-80-7502-008-6.

jen tím, že nesplní sám, ale prostřednictvím jiného. Správně v uvedené souvislosti uvádí Reischauer: „Dlužník je svému věřiteli povinen k plnění a bez jeho svolení nesmí plnění přenést na jiného, může však přitom zapojit jinou osobu. S touto možností koresponduje odpovědnost, která nemůže být limitována tím, že dlužník zapojí na sobě nezávislou osobu.“¹⁷

Pro odpovědnost dlužníka je zcela irelevantní, zda pomocník vystupuje v rámci své podnikatelské činnosti či nikoli. Odpovídá za něj v obou případech. Tak výslovně i komentář k článku 8.107 PECL: „*Vnitřní vztah mezi stranou a třetí osobou je v tomto kontextu irelevantní. Třetí osoba může být podřízena instrukcím strany, buď jako zaměstnanec nebo jako zástupce (agent); nebo může být nezávislý subdodavatel.*“¹⁸

Institut pomocníka při plnění se užije nejen v případě smluvní odpovědnosti, ale vůbec při *plnění obligační povinnosti*. V případě plnění smluvní nebo kvazismluvní povinnosti se bude odpovědnost obecně řídit ustanovením § 2913; je-li škoda způsobena plněním jiné závazkové povinnosti, pak se řídí zásadně § 2910.¹⁹ V obou případech však pro přičtení jednání pomocníka platí pravidla uvedená v § 1935.

Lze však mít za to, že § 1935 platí i pro plnění *jiných soukromoprávních povinností, než jen obligačních*. Podle § 11 platí obecná ustanovení o vzniku, změně a zániku práv a povinností ze závazků v části čtvrté Občanského zákoníku přiměřeně i na vznik, změnu a zánik jiných soukromých práv a povinností. V daném případě jde o vznik povinnosti k náhradě škody. Samotná skutečnost, že daný právní poměr nevznikl jen z vůle stran, nepředstavuje důvod, který by aplikaci § 1935 nějak bránil; to ostatně platí i v případě mimosmluvních obligací.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) bez podrobnější argumentace dospěl ke stejným závěrům i v případě povinnosti, která jistě nemá obligační povahu, spíše lze hovořit o *povinnosti veřejnoprávní povahy*, konkrétně o povinnosti obce provádět zimní údržbu chodníků na svém území: „*Ani v otázce pasivní legitimace se odvolací soud*

¹⁷ Blíže viz komentář k § 1315, m.č. 1. RUMMEL, P. Hrsg. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: §§ 1313 - 1341 ABGB: Band II/Teilband 2b*. 3. neu bearb. u. erw. Aufl. Wien: Manz, 2004, s. 47. ISBN 3-214-04554-7.

¹⁸ Blíže viz komentář k článku 8:107. LANDO, O. a H. BEALE, eds. *Principles of European Contract Law: Parts I and II*. 1st ed. The Hague: Kluwer Law International, 2000, s. 378. ISBN 90-411-1305-3.

¹⁹ Srovnej komentář k § 2910, sub IV. 8. MELZER, F., P. TÉGL, et al. *Občanský zákoník: Velký komentář: § 2894 - 3081: Svazek VIII*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017 [v tisku]. ISBN 978-80-7502-008-6.

neodchýlil od právního názoru, jenž byl vysloven v rozhodnutích dovolacího soudu, například ve věci pod sp. zn. 25 Cdo 2142/2005 v tom smyslu, že město jakožto subjekt povinný provádět zimní údržbu chodníků na svém území se odpovědnosti za porušení této povinnosti nezproští tím, že smluvně na jiného plnění této své povinnosti přeneše.“²⁰

3 Základní konstrukce odpovědnosti za pomocníka při výkonu jiné činnosti

Odpovědnost za pomocníka při výkonu jiné činnosti ve smyslu § 2914 dopadá na případy, kdy někdo použije při své činnosti jinou osobu, která způsobí třetí osobě škodu, a současně nejde o případ pomocníka při plnění. Dopadá tedy na jiné případy, než ty, kdy dlužníkův pomocník způsobí věřiteli, případně třetí osobě ve smyslu § 2913 odst. 1 škodu při plnění dluhu nebo v přímé souvislosti s ním.

Opak nelze dovozovat z toho, že § 2914 systematicky navazuje na § 2193, který upravuje smluvní odpovědnost. Nadpis „Porušení smluvní povinnosti“ je umístěn pod číslem paragrafu; z toho jednoznačně plyne, že dopadá právě jen na toto ustanovení, nikoli již na ustanovení následující. Jako tzv. skupinový nadpis by musel být umístěn nad číslem paragrafu.

Pojednávané ustanovení rozlišuje, obdobně, jako výše uvedené kodexy, dva případy pomocníků: *samostatného* a *nesamostatného*.²¹ Používají jen odlišnou terminologii; za pomocníka považují jen toho, jehož Občanský zákoník považuje za *nesamostatného*. To však neznamená, že by pomocník, který je v terminologii Občanského zákoníku označený jako *samostatný*, vůbec neodpovídal (srovnej například § 831 odst. 2 BGB; pro podrobnosti viz níže). Podstatné tedy je, že všechny tyto kodexy uvedené dvě kategorie rozlišují; jak je terminologicky označují, je pak zcela druhořadé.

Typickým příkladem *samostatného* (nezávislého) pomocníka je *samostatný podnikatel*, tj. osoba, která vystupuje jako pomocník při plnění dluhu (například *subdodavatel*) *samostatně* v rámci své podnikatelské činnosti. Tak výslovně § 831 odst. 2 BGB, podobně též německá verze

²⁰ Blíže viz *Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 25 Cdo 832/2014* [2014-08-26].

²¹ Naproti tomu judikatura k Občanskému zákoníku 1964 uvedené rozlišení neprováděla. „*Není totiž rozhodující, zda odpojení přípojky provedl žalovaný sám nebo prostřednictvím svého smluvního partnera, jemuž tuto práci zadal.*“ Srovnej například *Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 25 Cdo 9/2002* [2002-08-20].

článku 6:102 PETL dokonce explicitně užívá pojem „samostatný podnikatel“ (*selbständiger Unternehmer*), anglická mutace, podobně jako česká mutace, hovoří o samostatné smluvní straně (*independent contractor*).

Za *nesamostatného pomocníka* (typicky zaměstnanec) odpovídá ten, kdo ho použil bez omezení, podobně jako je tomu v případě odpovědnosti za pomocníka při plnění. V tomto případě je odpovědnost principála relativně přísná, podobně jako PETL.

Naopak, úprava odpovědnosti za *samostatného pomocníka* je sice přísnější než PETL, případně § 1315 Obecného zákoníku občanského, podle kterých principál za samostatného pomocníka deliktně neodpovídá, zcela však koresponduje s úpravou § 831 odst. 2 BGB. V uvedeném případě principál odpovídá jen za vlastní zavinění, a to buď za zavinění při výběru osoby pomocníka, nebo za nedostatečný dohled nad ním.

4 Odpovědnost za pomocníka právnické osoby

Základní systém úpravy odpovědnosti za pomocníka uzavírá § 167, který právnické osobě přičítá protiprávní jednání třetích osob, a to bez možnosti zproštění z důvodu absence vlastního zavinění.²² Podle tohoto ustanovení právnickou osobu zavazuje protiprávní čin, kterého se při plnění svých úkolů dopustil člen voleného orgánu, zaměstnanec nebo jiný její zástupce vůči třetí osobě. Uvedená úprava se do značné míry překrývá právě s § 2914, neboť například zaměstnanci představují typický příklad *nesamostatného pomocníka*. Na druhou stranu, u tzv. jiného zástupce již toto posouzení nemusí být tak jednoznačné. Proto § 167 protiprávní jednání zde uvedených osob přičítá právnické osobě explicitně. Důsledkem může být nepochybně vznik povinnosti k náhradě škody. Uvedené ustanovení podle své dikce nedopadá jen na případy náhrady škody, respektive újmy, nýbrž je formulováno obecně.

Úprava § 167 však v žádném případě neznamená, že by právnická osoba nemohla odpovídat na základě § 2914. Právě naopak, jen se jí bude podle tohoto ustanovení přičítat jednání jiných osob, než v § 167 uvedených.

²² Obdobně srovnej pro německé právo ve vztahu ke členům orgánů § 831 BGB. Srovnej komentář k § 831, m.č. 18. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1. K úpravě Obecného zákoníku občanského srovnej *Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky sp. zn. Rv I 788/48 [1949-09-07]*, R 210/1950.

Právnícká osoba tedy odpovídá za osoby uvedené v § 167 zásadně bez dalšího; naproti tomu u ostatních osob, které právnícká osoba použila, musí být zkoumáno splnění předpokladů dle § 2914.

5 Odpovědnost za osoby, které se podílí na výkonu veřejné moci

Odpovědnost za osoby, které se podílí na výkonu veřejné moci, upravuje Zákon č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

IV. Výkon činnosti pro jiného

1 Požadavek vnitřní souvislosti

Lze vycházet z toho, že vymezení výkonu činnosti pro jiného, která je základem případné odpovědnosti principála, je podle všech shora uvedených kodexů i podle Občanského zákoníku velmi obdobné.²³ Dokonce je obdobné i pro jiné případy odpovědnosti za třetí osobu, jako je tomu u § 1935 nebo u odpovědnosti za výkon veřejné moci.²⁴

Německá soudní praxe rozlišuje výkon činnosti pro jiného a jednání, které je učiněno jen při příležitosti této činnosti. Potřebná není jen *kauzalita*, ale i *vnitřní souvislost* mezi přeneseným okruhem úkolů a způsobením škody.²⁵ Požadavek vnitřní souvislosti naznačuje, že je třeba hledat konkrétní kritéria objektivní přičitatelnosti jednání pomocníka principálovi. Absence této vnitřní souvislosti, respektive objektivní přičitatelnosti se označuje jako tzv. *exces*.

Pokud pomocník vykonává jemu svěřenou činnost a dopustí se přitom svou nedbalostí chyby, pak je to nepochybně při výkonu činnosti pro

²³ Srovnej komentář k § 1315, m.č. 1. RUMMEL, P. Hrsg. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: §§ 1313 – 1341 ABGB: Band II/Teilband 2b*. 3. neu bearb. u. erw. Aufl. Wien: Manz, 2004, s. 47. ISBN 3-214-04554-7.

²⁴ Také například Vojtek u odpovědnosti za výkon veřejné moci odkazoval ohledně tzv. *excesu* na úpravu § 420 odst. 2 Občanského zákoníku 1964. Blíže viz komentář k § 1. VOJTEK, P. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci: Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 16. ISBN 978-80-7400-427-8. Srovnej též komentář k § 831, m.č. 24. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.

²⁵ Blíže viz RGZ 104, 141, 144; BGHZ 11, 151, 152 a násl. Srovnej komentář k § 831, m.č. 24. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.

jiného.²⁶ Problematické jsou zejména případy, kdy pomocník způsobí úmyslně škodu, případně kdy překročí okruh svých úkolů.

2 Takzvaný *exces*

A. *Judikatura německých soudů*

Od běžných případů, kdy principál odpovídá za škodu, kterou při výkonu činnosti pro něj způsobil jeho pomocník, se odlišují případy tzv. *excesu*. V zásadě jde o případy, kdy není dána výše uvedená vnitřní souvislost způsobení škody s výkonem činnosti pro jiného (objektivní přičitatelnost jednání pomocníka principálovi).

Problematický je případ, kdy pomocník jedná *v rozporu s výslovnými pokyny principála*. Německá judikatura v tomto případě nepovažuje potřebnou souvislost za přerušenu, neboť „*jinak by se mohl principál bez problémů zbavit své odpovědnosti podle § 831 odpovídajícími pokyny*“.²⁷ Wagner uvádí jako příklad rozhodnutí Spolkového soudního dvora, kdy řidič buldozeru dostal pokyn počkat, dokud nebude dodán nový hydraulický olej, on však tohoto pokynu nedbal a způsobil tím nehodu; principál se nemohl zprostit odpovědnosti jen tvrzením, že mu přeci říkal, aby nikam nejezdil.²⁸ To dokonce platí i pro úmyslně spáchané delikty, a také při úmyslném způsobení škody v rozporu s dobrými mravy.²⁹

Vnitřní souvislost mezi přeneseným okruhem úkolů a způsobením škody, naopak, absentuje v případě, kdy delikttní jednání pomocníka *překročí okruh přenesených úkolů*; pomocník tedy „čistě náhodně přijde do kontaktu s právními statky poškozeného“.³⁰ Jako příklad lze uvést způso-

²⁶ Blíže viz komentář k § 831, m.č. 24. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.

²⁷ Blíže viz BGHZ 31, 358, 366. Komentář k § 831, m.č. 25. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.

²⁸ Blíže viz BGH VersR 1963, 1076, 1077. Komentář k § 831, m.č. 25. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.

²⁹ Blíže viz komentář k § 831, m.č. 25. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.

³⁰ Blíže viz BGH NVW-RR 1989, 723, 725.

bení nehody při černé jízdě se svěřeným automobilem.³¹ Stejně platí i pro nehody, které se staly zaměstnanci se svým automobilem při cestě do práce a z práce.³²

Sporné jsou případy, kdy *pomocník něco odcizí třetí osobě*. Odpovědnost principála byla popřena v případech, kdy stavební dělníci něco ukradli na staveništi. Naopak byla jeho odpovědnost uznána, pokud řidič přepravní společnosti odcizil náklad, neboť dopravce byl smluvně vázán náklad chránit i před krádežemi. Wagner poukazuje na školní příklad, kdy pomocník řemeslníka něco ukradne doma u klienta; ten však dosud nebyl německou judikaturou řešen.³³

Wagner správně poukazuje na to, že přičtení jednání pomocníka musí spočívat na *teleologických kritériích*, které spočívají na *principu zvýšení rizika*. Je to principál, který vůbec vytváří možnost, aby jeho pomocník ohrozil statky třetích osob. Je to také on, kdo své pomocníky vybírá, a je na něm, aby na ně dohlížel nebo učinil jiná opatření k zabránění vzniku škody. Principál má tedy nést personální riziko, tj. nebezpečí, že jeho pomocník se projeví jako nedbalý nebo zlovolný. Wagner z toho dovozuje, že by jak případy černých jízd, tak i krádeže v bytě zákazníka měly být řešeny ve prospěch odpovědnosti principála. Z aplikačního prostoru § 831 BGB tak vylučuje jen případy, které se týkají vlastní sféry pomocníka, vyplývající například ze soukromého vztahu k poškozenému.³⁴

B. Judikatura Nejvyššího soudu k Občanskému zákoníku 1964

Judikatura Nejvyššího soudu k § 420 odst. 2 Občanského zákoníku 1964, respektive k § 421 odst. 2 Občanského zákoníku 1964 ve znění účinném do 31. prosince 1991 vyžadovala pro přičtení jednání pomocníka princi-

³¹ Blíže viz RGZ 119, 58, 60 a násl.; 135, 149, 154, 157; BGHZ 1, 388, 390. Komentář k § 831, m.č. 26. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.

³² Blíže viz komentář k § 831, m.č. 26. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.

³³ Blíže viz komentář k § 831, m.č. 26, včetně dalších odkazů na příslušná rozhodnutí. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.

³⁴ Blíže viz komentář k § 831, m.č. 27. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.

pálovi, aby škoda byla způsobena *při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním*; vybočila již činnost zaměstnance z tohoto rámce, jednalo se o tzv. exces, za který principál (zaměstnavatel) neodpovídal.³⁵ Nejvyšší soud zde navázal na předchozí judikaturu k Občanskému zákoníku 1950.³⁶

Nejvyšší soud v uvedené souvislosti ve stanovisku k náhradě škody podle Občanského zákoníku z roku 1970 rozlišoval:³⁷

- a) způsobení škody *vlastním plněním úkolů* organizace, tj. plněním pracovních úkolů, plněním služebních povinností, popřípadě úkony, jež přímo souvisí s plněním pracovních úkolů či plněním služebních povinností. Jde o plnění povinností vyplývajících z pracovní smlouvy, na příkaz organizace, i jestliže pracovník jedná bez přímého pokynu, například z vlastní iniciativy, pokud k tomu nepotřebuje zvláštní oprávnění nebo ji nekoná proti výslovnému zákazmu organizace;
- b) *v přímé souvislosti* s plněním pracovních úkolů: úkony potřebné k výkonu práce a úkony během práce obvyklé nebo úkony nutné před počátkem práce nebo po jejím skončení;
- c) způsobení škody nikoli *vlastním plněním úkolů* organizace, ale *ještě v rámci plnění úkolů organizace*. Zde je třeba použít kritéria místního, časového a věcného (někdy vnitřního účelového) vztahu. Rozhodující je přitom věcný (vnitřní účelový) vztah, tj. vztah činnosti, jíž byla způsobena škoda, k úkolům organizace. Jinými slovy, zda při činnosti, jíž byla způsobena škoda, sledoval pracovník z objektivního i subjektivního hlediska plnění pracovních úkolů.

Z toho Nejvyšší soud dovozoval, že automaticky nevylučuje exces jen to, že jednání pomocníka je *trestným činem*.³⁸ Dále v témže stanovisku

³⁵ Blíže viz R 55/1971, s. 342-346.

³⁶ Blíže viz R 57/1961. Zásady vyslovené v rozhodnutí č. 46/60 Sbírky rozh. čs. soudů, podle nichž zaměstnanec, který při výkonu svého zaměstnání způsobí porušením povinnosti z pracovního poměru škodu cizímu podniku nebo jiné třetí osobě, odpovídá jen svému zaměstnavateli, nelze použít v případě, kdy jde o vybočení zaměstnance z povinností vyplývajících z pracovního poměru (Okresní soud v Liberci vyhověl žalobě, jíž se žalující podnik domáhal na žalovaném náhrady škody, kterou mu způsobil tím, že jako kuchař v závodní kuchyni provozované v žalobcově podniku Restaurace a jídelny přepouštěl topný plyn propan-butan používaný žalobcem a dodávaný pro účely závodní kuchyně do své lahve, aby jej použil pro svou potřebu ve vlastní domácnosti, při čemž řádně nezajistil plynovou lahev, takže spadla na zem a došlo k unikání plynu, který se vznal, což mělo za následek výbuch a požár budovy, její poškození a vznik škody v zažalované částice).

³⁷ Blíže viz R 55/1971, s. 342-346.

pak uzavřel, že, naopak, jde o excés: „škoda způsobená [...] takovou činností, která sledovala výlučně uspokojování osobních zájmů, byť k ní došlo v době určené pro provádění zaměstnání [...] nebo škoda způsobená příslušníkem ozbrojených sil v činné službě v době tzv. osobního volna, při jejím neorganizovaném využívání podle osobních potřeb a zálib.“³⁹

V jiném rozhodnutí Nejvyšší soud specifikoval, co znamená činnost v přímé souvislosti s plněním pracovních povinností. Může jít jak o činnost přímo na příkaz zaměstnavatele, tak i o činnost vykonávanou na základě vlastního podnětu zaměstnance. Není rozhodující ani motiv či pohnutka zaměstnance.⁴⁰ Jde o úkony potřebné k výkonu práce a úkony během práce obvyklé nebo nutné před počátkem práce nebo po jejím skončení. Současně však uvádí, že jimi nejsou cesta do zaměstnání a zpět, stravování, ošetření, vyšetření ve zdravotnickém zařízení, ani cesta k nim a zpět, pokud nejsou konány v objektu zaměstnavatele. Naproti tomu již k uvedeným úkonům patří vyšetření na příkaz zaměstnavatele a ošetření při první pomoci.⁴¹

Excés dovedl Nejvyšší soud například v případě, kdy při oslavě v práci v opilosti nedošlo k vypnutí kávovaru, a následoval požár.⁴² Jako irelevantní hodnotil Nejvyšší soud skutečnost, že na straně zaměstnance existovala překážka v práci.⁴³

C. Řešení

Při výkonu činnosti pro jiného lze rozlišovat tři skupiny případů, respektive dvě skupiny, přičemž druhá se sama rozpadá na dvě podskupiny.

U první skupiny k pochybení došlo přímo při výkonu činnosti, kterou měl pomocník vykonávat. Má-li například pomocník na pokyn principála zajet koupit nářadí, pak nehoda při této cestě způsobená spadá do působnosti pojednávaného ustanovení. Naproti tomu například jízda vlast-

³⁸ Blíže viz R 55/1971, s. 342-346. Srovnej též *Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky sp. zn. 1 Cz 7/81* [1981-03-31], S IV, s. 608 a násl.; a č. 140. VOJTEK, P. ed. *Přehled judikatury ve věcech náhrady škody*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2006. 711 s. ISBN 80-7357-194-3.

³⁹ Blíže viz R 55/1971, s. 342-346.

⁴⁰ Blíže viz *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 1148/2002* [2003-02-24]; a *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 454/2002* [2003-01-14].

⁴¹ Blíže viz *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 1148/2002* [2003-02-24].

⁴² Blíže viz R 65/1969.

⁴³ Blíže viz *Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 25 Cdo 482/2005* [2005-08-31].

ním autem do práce není touto činností, neboť tato činnost není obsahem výkonu činnosti pro zaměstnavatele.

Druhou skupinu tvoří případy, kdy k pochybení došlo nikoli přímo danou činností, nýbrž jen v *souvislosti s touto činností*; je zde tedy mezi výkonem činnosti pro principála a vznikem škody daná kauzalita. Přitom je nutné rozlišovat, zda se v dané škodě *realizovalo zvláštní riziko spojené s činností pro principála*, riziko, které je typově jiné, než běžné riziko. Pokud je tedy například způsobena škoda buldozérem, který provozuje principál, pak provoz buldozéru představuje zvláštní riziko, které je třeba přičíst principálovi. Podobně, pokud činnost pro principála vyvolává například *otevření bezpečnostní sféry jiného*; toho pak využije principálův pomocník a například okrade zákazníka u něj v bytě, nebo třetí osobu, která má u zákazníka své věci.⁴⁴

Jede-li pomocník (zaměstnanec) do práce svým automobilem, nepředstavuje to zvláštní riziko spojené s činností pro zaměstnavatele. Jiná by byla situace, kdyby jel do práce pracovním traktorem.

Pro přičtení jednání pomocníka principálovi se tedy nemá jen za vhodné, zda má principál z této činnosti prospěch. Jako významnější se jeví, že je mu přičitatelné riziko, které se ve vzniku škody realizuje.

V uvedené souvislosti je vhodné zmínit § 233 odst. 2 *Občanského zákoníku 1964 v původním znění*: „*Je-li s poskytnutím služby spojen přístup*

⁴⁴ Z tohoto hlediska by se mělo principálovi (zdravotnickému zařízení) přičítat i svévolné jednání pomocníka (zdravotnického pracovníka), který využívá umístění pacienta ve zdravotnickém zařízení, který si nechá aplikovat léčiva. Případ, kdy pacient dopustí aplikaci látky do svého těla, je příkladem otevření bezpečnostní sféry *par excellence*. Zneužití otevření bezpečnostní sféry pomocníkem by mělo být přičitatelné principálovi. To platí tím spíše i v případě, kdy svou bezpečností sféru neotevřel pacient dobrovolně, nýbrž ji sám otevřel principál, například hospitalizací pacienta v bezvědomí. Z uvedeného důvodu nelze souhlasit s řešením Nejvyššího soudu, který projednával známý případ tzv. heparinového vraha, když jeho jednání posoudil jako exces, který nelze přičíst principálovi (zdravotnickému zařízení). Nejvyšší soud k tomu uvedl: „... jeho protiprávní jednání rozhodně nelze označit za plnění úkolů vyplývajících z pracovního poměru ani za úkony s tím přímo související, nesho o objektivního ani subjektivního hlediska o činnost konanou pro zaměstnavatele, obviněný nejednal v jeho prospěch či v jeho zájmu, nýbrž pouze v zájmu vlastním. Důvodně odvolací soud zdůraznil, že šlo o jednání v přímém rozporu s plněním pracovních povinností. Odvolací soud tedy mimo jiné postupoval správně, když odmítl návrh obviněného, aby o náhradě škody nebylo rozhodováno z důvodů § 420 odst. 2 *Občanského zákoníku*.“ Blíže viz *Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 6 Tdo 1334/2008 [2009-03-31]*. Proti tomuto usnesení byla podána i ústavní stížnost, která však nenamítala posouzení náhrady škody; byla odmítnuta *Usnesením Ústavního soudu České republiky sp. zn. IV. ÚS 1628/09 [2009-10-23]*.

do bytů nebo k osobnímu majetku občanů, odpovídá organizace i za škodu způsobenou při této příležitosti zaviněním osob, kterých k poskytnutí služby použila. Ten, kdo škodu způsobil úmyslně, odpovídá za ni společně a nerozdílně s organizací.“ Šlo o případ, kdy ke způsobení škody nedošlo v rámci plnění úkolů dlužníka (tzv. organizace), nýbrž při příležitosti takového plnění (poskytnutí služby).⁴⁵ Toto ustanovení tak plně respektuje uvedené teleologické argumenty. Bohužel, v rámci tzv. velké novely Občanského zákoníku 1964 z roku 1991 bylo bez náhrady vypuštěno. Na druhou stranu, dikce pojednávaného ustanovení plně umožňuje tyto teleologické argumenty zohlednit.

V. Samostatný a nesamostatný pomocník

První věta § 2914 hovoří o zmocněnci, zaměstnanci nebo obecně o jiném pomocníkovi. Teprve z následující věty vyplyne vztah obou vět uvedeného paragrafu: první věta dopadá jen na nesamostatné pomocníky, druhá pak na pomocníky samostatné. Pro samostatného pomocníka vytváří právní fikci („nepovažuje se za“), že není pomocníkem. To má důsledek, že pro něj neplatí regulace první věty. Právní fikce zde působí jako negativní odkaz na právní následek (dispozici) jiné normy, v tomto případě věty první.

Pomocník je osoba, která je použita při činnosti jiného, je to osoba, která je použita k obstarání záležitostí jiného.⁴⁶ Tuto činnost je třeba chápat velmi široce; může zahrnovat jednání právní i faktické, úplatné i bezúplatné, atakdále.⁴⁷

Samostatného pomocníka vymezuje druhá věta takto: „... zavázal-li se [...] provést určitou činnost samostatně“. Z daného vymezení plynou dva důležité znaky: 1) samostatný pomocník se musí zavázat vůči principálovi, 2) činnost, ke které se zavázal, má vykonávat samostatně. Uvedená dikce sice může být dvojnásobná, avšak s ohledem na smysl a účel tohoto

⁴⁵ Srovnej komentář k § 233. ČEŠKA, Z., J. KABÁT, J. ONDŘEJ a J. ŠVESTKA. *Občanský zákoník: Komentář: § 222 až 510: Díl II.* 1. vyd. Praha: Panorama, 1987, s. 35-36.

⁴⁶ Srovnej komentář k § 1315, m.č. 1. RUMMEL, P. Hrsg. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: §§ 1313 – 1341 ABGB: Band II/Teilband 2b.* 3. neu bearb. u. erw. Aufl. Wien: Manz, 2004, s. 46. ISBN 3-214-04554-7.

⁴⁷ Srovnej komentář k § 831, m.č. 14. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3.* 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1. Stejně komentář k § 1315, m.č. 1. RUMMEL, P. Hrsg. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: §§ 1313 – 1341 ABGB: Band II/Teilband 2b.* 3. neu bearb. u. erw. Aufl. Wien: Manz, 2004, s. 46. ISBN 3-214-04554-7.

ustanovení je jeho výklad jasný. Slovo „samostatně“ se nevztahuje ke slovesu „zavázal-li se“, nýbrž k „provést určitou činnost“; nejde tedy o to, jak se zavazuje, nýbrž jak má být provedena činnost, ke které se zavázal.

Velmi dobrým inspiračním zdrojem pro rozlišení samostatného a nesamostatného pomocníka mohou být výše uvedené civilní kodexy a jejich dogmatika.

Evropská skupina pro deliktní právo vymezuje pojem „nezávislá smluvní strana“ velmi podobně jako Občanský zákoník: „*Tento pojem označuje stranu, která je smluvně vázána s tím, kterého činí poškozený odpovědným (s žalovaným), a jednala nezávislým způsobem bez dohledu nebo kontroly.*“⁴⁸ Jak bylo výše uvedeno, německá verze PETL hovoří o *samostatném podnikateli*, což je skutečně *typický příklad samostatného pomocníka*. Jde však jen o typický příklad. V konkrétním případě je rozhodující samostatnost, nikoli všechny znaky podnikatele; například není třeba, aby vykonával činnost soustavně nebo za účelem dosažení zisku.

Evropská skupina pro deliktní právo definuje také nesamostatné pomocníky, které nazývá prostě jen pomocníkem: „*Tento termín [tj. pojem pomocník, auxiliary] zahrnuje zaměstnance pracujícího na základě pracovní smlouvy, a to v rámci podnikatelského kontextu nebo v domácnosti. Zahrnuje pravidelné nebo příležitostné pomocníky pracující bezplatně či za úplatu. Tento pojem naznačuje určitou formu subordinace nebo integrace nebo úkol, který má být splněn pod dohledem nebo kontrolou strany, která má být činěna odpovědnou.*“⁴⁹ Dále se poukazuje na potřebnou „blízkost“ pomocníka a principála. Proto není nezávislá smluvní strana začleněna do organizační struktury podniku (při činnosti v podnikatelské sféře) nebo do aktivit domácnosti (při činnosti v domácí sféře, například domácí zaměstnanci).⁵⁰ Nelze však nepřipustit, že v některých hraničních případech může být konkrétní přiřazení složitě.⁵¹

⁴⁸ Blíže viz komentář k článku 6:102, m.č. 6. BUSNELLI, F. D., G. COMANDÉ, H. COUSY, et al. *Principles of European Tort Law: Text and Commentary*. 1. Aufl. Wien: Springer, 2005, s. 116. ISBN 978-3-211-23084-8.

⁴⁹ Blíže viz komentář k článku 6:102, m.č. 8. BUSNELLI, F. D., G. COMANDÉ, H. COUSY, et al. *Principles of European Tort Law: Text and Commentary*. 1. Aufl. Wien: Springer, 2005, s. 116. ISBN 978-3-211-23084-8.

⁵⁰ Blíže viz komentář k článku 6:102, m.č. 12. BUSNELLI, F. D., G. COMANDÉ, H. COUSY, et al. *Principles of European Tort Law: Text and Commentary*. 1. Aufl. Wien: Springer, 2005, s. 117. ISBN 978-3-211-23084-8.

⁵¹ Tuto obtížnost připouští i Evropská skupina pro deliktní právo, přičemž příkladem uvádí oblast stavebnictví. Blíže viz komentář k článku 6:102, m.č. 9. BUSNELLI, F. D., G. COMANDÉ, H. COUSY, et al. *Principles of European Tort Law: Text and Commentary*. 1. Aufl.

Navázat lze také na vymezení pojmu *pomocník při výkonu jiné činnosti* (*Verrichtungsgehilfe*) ve smyslu § 831 BGB, a též § 1315 *Obecného zákonníku občanského*, který je v tomto ohledu s BGB srovnatelný.⁵² Interpretace uvedeného pojmu předpokládá absenci samostatnosti a výkon činnosti na vlastní odpovědnost, naopak, vyžaduje závislost a vázanost pokyny.⁵³ Toto pojetí plně odpovídá také vymezení nesamostatného pomocníka ve smyslu § 2914. Německá judikatura i literatura vypracovaly následující typické znaky nesamostatnosti. Závislost a nikoli vlastní odpovědnost vyžadují, aby principál byl *v pozici, kdy může danou činnost jednáčím kdykoli odejmout, omezit ji nebo ji z hlediska doby a rozsahu regulovat*.⁵⁴ Rozhodující je *faktické* podléhání příkazům principála, bez ohledu na to, zda je založeno na právním jednání nebo zda toto právní jednání je neplatné.⁵⁵ Oprávnění k příkazům se nemusí týkat detailů, pomocník může mít i značný prostor pro rozhodnutí ve vlastní odbornosti; proto i svobodná povolání mohou vystupovat jako nesamostatní pomocníci.⁵⁶ Na druhou stranu, sama existence práva dávat pokyny není dostatečným kritériem pro přiřazení k organizaci principála. Wagner upozorňuje, že i zákazník může taxikáři dávat pokyny, což však nic nemění na tom, že taxikář je samostatným podnikatelem.⁵⁷ Nad rámec oprávnění dávat pokyny

Wien: Springer, 2005, s. 117. ISBN 978-3-211-23084-8. Jde však o problém, který je soukromému právu dlouhodobě známý, například z rozlišení výkonu závislé práce a samostatného výkonu činnosti.

⁵² Srovnej komentář k § 1315, m.č. 1. RUMMEL, P. Hrsg. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: §§ 1313 – 1341 ABGB: Band II/Teilband 2b*. 3. neu bearb. u. erw. Aufl. Wien: Manz, 2004, s. 47. ISBN 3-214-04554-7.

⁵³ Blíže viz komentář k § 831, m.č. 14 a 16. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1. Lze dobře argumentovat pomocí argumentu *a contrario* ve vztahu k § 831 odst. 2 BGB, který dopadá na (v terminologii Občanského zákoníku) samostatného pomocníka.

⁵⁴ Například RGZ 92, 345, 346 a násl.; BGHZ 45, 311, 313. Komentář k § 831, m.č. 14. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.

⁵⁵ Blíže viz komentář k § 831, m.č. 14. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.

⁵⁶ Blíže viz komentář k § 831, m.č. 14. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.

⁵⁷ Blíže viz komentář k § 831, m.č. 15. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1. Taxikáře jako pří-

je třeba, aby byl splněn požadavek závislosti na principálovi, nikoli však ve smyslu sociální podřízenosti, nýbrž ve smyslu začlenění do jeho organizačního okruhu (podniku, domácnosti, atakdale).⁵⁸ Jde o zcela totožné kritérium, které bylo již výše zmíněno při výkladu PETL. Německý Nejvyšší spolkový soud například odmítl postavení (nesamostatného) pomocníka při přenechání řízení rodinného vozu nevlastnímu synovi na rodné dovolené.⁵⁹

V příbuzných právních řádech nejsou (na rozdíl od pomocníka při plnění) pomocníky při výkonu jiné činnosti *zákonní zástupci* principála.⁶⁰ Deliktní odpovědnost za zákonné zástupce nelze dovodit ani dle českého práva. Zákonní zástupci nejsou v závislém postavení ve vztahu k zastoupeným, spíše naopak (srovnej například § 857 odst. 1). Reischauer též poukazuje na to, že nezletilý „nepoužívá“ zákonného zástupce k obstarání vlastních záležitostí.⁶¹ Současně zákonní zástupci se nezavázali vykonávat určitou činnost, nýbrž jim byla svěřena buď soudem, nebo rozhodnutím orgánu veřejné moci.⁶² Skutečně neexistuje žádný důvod, aby například děti odpovídaly za delikty svých rodičů.⁶³

Německý Spolkový pracovní soud se vyslovil i k problematice *tzv. zapůjčování zaměstnanců*.⁶⁴ V tomto případě zůstane zapůjčující zaměst-

klad samostatného podnikatele uvádí i Moréteau. Komentář k článku 6:102, m.č. 10. BUSNELLI, F. D., G. COMANDÉ, H. COUSY, et al. *Principles of European Tort Law: Text and Commentary*. 1. Aufl. Wien: Springer, 2005, s. 117. ISBN 978-3-211-23084-8. Může však být stejně dobře zaměstnancem společnosti provozující taxislužbu. V klasické podobě však nebude nesamostatným pomocníkem zákazníka.

⁵⁸ Blíže viz komentář k § 831, m.č. 15. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.

⁵⁹ Blíže viz BGH FamRZ 1964, 84.

⁶⁰ Blíže viz komentář k § 831, m.č. 20. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.

⁶¹ Blíže viz komentář k § 1315, m.č. 2. RUMMEL, P. Hrsg. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: §§ 1313 – 1341 ABGB: Band II/Teilband 2b*. 3. neu bearb. u. erw. Aufl. Wien: Manz, 2004, s. 48. ISBN 3-214-04554-7. Slovo „použít pomocníka“ užívá stejně Obecný zákoník občanský, jako Občanský zákoník.

⁶² Srovnej úvodní výklady před § 436, m.č. 25 a násl. MELZER, F., P. TÉGL, et al. *Občanský zákoník: Velký komentář: § 419 – 654: Svazek III*. 1. vyd. Praha: Leges, 2014. 1234 s. ISBN 978-80-7502-003-1.

⁶³ Tak již motivy k BGB. Srovnej komentář k § 831, m.č. 20. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.

⁶⁴ Dočasné přidělení zaměstnance k jinému zaměstnavateli.

navatel oprávněným udělovat pokyny, avšak odpovědnost přechází na přijímajícího, pokud je zaměstnanec začleněn do jeho hierarchie a podroben jeho pokynům.⁶⁵ Při neúplném vyčlenění z organizace zapůjčujícího zaměstnavatele není vyloučena ani společná odpovědnost obou zaměstnavatelů.⁶⁶

VI. Odpovědnost za nesamostatného pomocníka (§ 2914 věta první)

Z první věty pojednávaného ustanovení vyplývá, že za jednání nesamostatného pomocníka odpovídá deliktně principál. Nejde však o jeho objektivní odpovědnost za jakoukoli škodu způsobenou pomocníkem. Sice se zde stanoví, že principál nahradí škodu způsobenou pomocníkem, jako by ji způsobil sám, to však nepředstavuje samostatnou skutkovou podstatu, nýbrž *předpokládá naplnění znaků některé ze skutkových podstat odpovědnosti za škodu* (například § 2909, § 2910).

S formulací § 2914 je spojen problém povahy deliktního jednání pomocníka. Tento problém sice není tak vyostřený, jako v případě § 831 BGB,⁶⁷ nicméně do jisté míry existuje i v českém právu. Vyvstávají dvě otázky: 1) Musí být jednání pomocníka i zaviněno?, 2) Musí být pomocník deliktně způsobilý?

Problematický je význam slov „... nahradí škodu způsobenou pomocníkem, jako by ji způsobil sám“. Znamená to, že na místo pomocníka postavíme principála a jednání pomocníka budeme posuzovat z hlediska jeho osoby? Nebo to znamená, že se principálovi přičítá kompletní jednání pomocníka, případně včetně jeho subjektivní stránky (tj. jeho zavinění) pro případ, že ji příslušná skutková podstata odpovědnosti za škodu vyžaduje? Činíme-li tedy principála odpovědného podle § 2914 ve spojení s § 2910, zkoumáme, zda sám pomocník jednal alespoň nedbale; posuzujeme-li jeho odpovědnost podle § 2909, zkoumáme, zda on jednal úmyslně, atakdále.

Domníváme se, že vhodnější je druhé řešení. Principálovi tedy přičítáme jednání pomocníka *včetně jeho subjektivní stránky*. Standard jednání, který se váže k pomocníkovi, může přitom být vyšší (například pomocníkem bude specialista) nebo i nižší než u principála samotného.

⁶⁵ Blíže viz BAG DB 1989, 131 a násled.

⁶⁶ Blíže viz BGH NJW-RR 1995, 659, 660.

⁶⁷ Srovnej komentář k § 831, m.č. 28 a násled. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 - 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.

V delikt ní oblasti by měl být rozhodující standard daného jednajícího. Tak i Nejvyšší soud k Občanskému zákoníku 1964.⁶⁸ Stejný přístup požaduje také Skupina pro evropské delikt ní právo.⁶⁹ Subjektivní odpovědnost preferuje i § 2895. Proto například principál podle věty první neodpovídá za škodu způsobenou epileptickým záchvatem pomocníka.

Současně nelze zapomenout, že principál může podle okolností odpovídat i za *výběr* nesamostatného pomocníka a *dohled* nad ním. Pokud tedy k výkonu činnosti zaviněně vybere osobu, která k ní není způsobilá, odpovídá, i když tato osoba sama nejedná zaviněně. V takovém případě však jde o přímou odpovědnost principála, nikoli o přičtení jednání pomocníka.

S uvedeným řešením musí být slučitelná i odpověď na druhou otázku, neboť má-li být rozhodující zavinění pomocníka, pak musí být rozhodující i skutečnost, že je delikt ně nezpůsobilý.

Principál tedy bude odpovídat za zavinění pomocníka, a případně za vlastní zavinění při jeho výběru a dohledu nad ním (k druhé možnosti viz níže v části VII. 5).

VII. Odpovědnost za výběr a dohled nad pomocníkem

1 Obecně

Druhá věta pojednávaného ustanovení již nepřičítá principálovi zavinění pomocníka, nýbrž již představuje odpovědnost za *vlastní pochybení principála*, a to pochybení při výběru nebo při dohledu nad pomocníkem.

Stejně jako dle § 831 odst. 1 věta druhá BGB⁷⁰ je předpokladem odpovědnosti principála v tomto případě *jeho zavinění*. Užívá se pojem *zavinění při výběru (culpa in eligendo)*, *zavinění při kontrole, dohledu (culpa*

⁶⁸ „Jestliže pracovník (příslušník ozbrojených sil v činné službě) způsobil škodu v rámci plnění úkolů organizace (při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, při plnění služebních povinností nebo v přímé souvislosti s ním) zaviněně, nezprostit se organizace odpovědnosti s poukazem na ustanovení § 421 odst. 3 Občanského zákoníku.“ Srovnej R 55/1971, s. 106.

⁶⁹ Srovnej komentář k článku 6:102, m.č. 17. BUSNELLI, F. D., G. COMANDÉ, H. COUSY, et al. *Principles of European Tort Law: Text and Commentary*. 1. Aufl. Wien: Springer, 2005, s. 118. ISBN 978-3-211-23084-8.

⁷⁰ Srovnej komentář k §§ 276 – 278, m.č. 39: bez vlastní viny se za třetí osoby neodpovídá. SCHMOECKEL, M., J. RÜCKERT a R. ZIMMERMANN, Hrsg. *Historisch-kritischer Kommentar zum BGB: Schuldrecht: Allgemeiner Teil: §§ 241 – 304: Band II/Teilband 1*. 1. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 2007. 1412 s. ISBN 978-3-16-149376-8.

in inspiciendo, in vigilando).⁷¹ Pojednávané ustanovení požadavek zavinění jasně vyjadřuje slovem „nepečlivě“; slovo „nedostatečně“ sice může mít i objektivní význam, avšak s ohledem na požadavek „nepečlivosti“ je i toto třeba interpretovat subjektivně. Často však půjde v případě principála o odborníka, jehož zavinění je objektivizované (§ 5 odst. 1, § 2912 odst. 2). Také Evropská skupina pro deliktní právo připouští odpovědnost za pochybení principála při výběru nebo dohledu.⁷²

Od uvedeného přístupu se odlišuje Obecný zákoník občanský, který nevyžaduje zavinění principála při výběru nebo dozoru.⁷³ Vyjadřuje to poněkud odlišný přístup k odpovědnosti za pomocníka při výkonu jiné činnosti jako odpovědnosti za svou sféru vlivu nebo organizační sféru, nikoli jako odpovědnosti za zavinění.⁷⁴ Toto pojetí však není přesvědčivé: pokud by jednal principál sám, vyžadovalo by se jeho zavinění, pokud použije jiné osoby, pak již není třeba ani zavinění jeho, ani těchto osob.

2 Zavinění při výběru

Použije-li někdo při výkonu své činnosti jinou osobu, pak do určité míry zvyšuje riziko pro ostatní osoby, a to ve svém vlastním zájmu (jde o jeho činnost). Občanský zákoník od něj v pojednávaném ustanovení vyžaduje, aby tyto osoby řádně vybral, tj. aby jejich schopnosti (znalosti, zkušenosti, dovednost) byly odpovídající příslušné činnosti, kterou mají vykonávat. Jedná-li principál při tomto výběru nedostatečně, hovoříme o zavinění při výběru (*culpa in eligendo*). Nejprve je tedy třeba zkoumat, jaké schopnosti měl mít pomocník s ohledem na povahu činnosti mu svěřené (její nebezpečnost, složitost, atakdále) a konkrétní okolnosti. Pokud tyto vlastnosti pomocník neměl, je třeba posoudit, zda o tom principál věděl (úmysl) nebo zda o tom alespoň vědět mohl (nedbalost).

⁷¹ Blíže viz heslo: *culpa*. BARTOŠEK, M. *Encyklopedie římského práva*. 2. přeprac. vyd. Praha: Academia, 1994, s. 81. ISBN 80-200-0243-X.

⁷² Srovnej komentář k článku 6:102, m.č. 11. BUSNELLI, F. D., G. COMANDÉ, H. COUSY, et al. *Principles of European Tort Law: Text and Commentary*. 1. Aufl. Wien: Springer, 2005, s. 117. ISBN 978-3-211-23084-8.

⁷³ Srovnej komentář k § 1315, m.č. 3. RUMMEL, P. Hrsg. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: §§ 1313 – 1341 ABGB: Band II/Teilband 2b*. 3. neu bearb. u. erw. Aufl. Wien: Manz, 2004, s. 51. ISBN 3-214-04554-7.

⁷⁴ Srovnej komentář k § 1315, m.č. 1. RUMMEL, P. Hrsg. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: §§ 1313 – 1341 ABGB: Band II/Teilband 2b*. 3. neu bearb. u. erw. Aufl. Wien: Manz, 2004, s. 46. ISBN 3-214-04554-7.

3 Zavínění při dohledu

Zatímco povinnost řádného výběru pomocníka má principál standardně bez dalšího, u dohledu tomu tak vždy není. Například § 831 německého BGB předpokládá, že uvedená povinnost vznikla na základě jiné normy. Z § 2914 však vyplývá *obecná povinnost dohledu nad pomocníkem*. Vždy konkrétní situaci a konkrétním okolnostem však musí odpovídat její „dostatečnost“.⁷⁵ Míra dostatečného dohledu tak závisí na povaze činnosti, kterou pomocník vykonává, povaze jeho odbornosti, povaze odbornosti principála, atakdále.

Pojednáváné ustanovení Občanského zákoníku hovoří o „nedostatečném dohledu“. Naproti tomu například německý BGB v citovaném ustanovení hovoří o případech, kdy měl principál „*obstarat zařízení nebo náčiní nebo měl výkon činnosti vést*“. Máme za to, že pojem dohledu je třeba interpretovat extenzivně, tj. jako zahrnující komplexní požadovanou kontrolu pomocníka, včetně vedení pomocníka i kontroly toho, zda má k dispozici odpovídající zařízení. Konkrétní míra dohledu však závisí, jak bylo uvedeno výše, na všech okolnostech konkrétního případu. Ve vztahu k zaměstnancům srovnej § 248 odst. 1 Zákoníku práce,⁷⁶ podle kterého je zaměstnavatel povinen zajišťovat svým zaměstnancům takové pracovní podmínky, aby mohli řádně plnit své pracovní úkoly bez ohrožení zdraví a majetku; zjistí-li závady, je povinen učinit opatření k jejich odstranění.

Z hlediska porušení povinnosti řádného dohledu je významný dohled, ke kterému byl podle okolností principál povinen, nikoli jen oprávněn, když si například jen smluvně zajistil možnost dohledu, ke kterému však s ohledem na svou odbornost nebyl podle okolností povinen.⁷⁷

⁷⁵ Obecný zákoník občanský hovoří jen o výběru nezdatné osoby, OHG však pod tento požadavek zahrnuje i povinnosti dohlížet a dávat pokyny. Srovnej komentář k § 1315, m.č. 6. RUMMEL, P. Hrsg. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: §§ 1313 - 1341 ABGB: Band II/Teilband 2b*. 3. neu bearb. u. erw. Aufl. Wien: Manz, 2004, s. 54. ISBN 3-214-04554-7.

⁷⁶ Blíže viz Zákon č. 262/2006 Sb. *Zákoník práce ve znění pozdějších předpisů*.

⁷⁷ „*Obec, která svěřila provádění opravy městské stoky autorisovanému staviteli, neodpovídá za škodu vzešlou majitelům domu vniknutím vody do sklepů proto, že bylo opominuto učiniti vhodná opatření zabezpečovací, třebaže si vyhradila právo dozoru na provádění stavby a právo dávat pokyny o způsobu provedení opravy.*“ Srovnej *Rozhodnutí Nejvyššího soudu Českéoslovenské republiky sp. zn. Rv I 1450/35 [1937-04-16], Vážný č. 16035*.

4 Odpovědnost za použití samostatného pomocníka

A. Obecně

Ustanovení § 2914 věta druhá nepochybně dopadá na případy použití *samostatného* pomocníka. Díkce uvedeného ustanovení je však do jisté míry matoucí. Odpovědnost za samostatného pomocníka totiž předpokládá, že se k činnosti pro principála zavázal při plnění principála. *Nejasný* je právě pojem „*plnění jiné osoby*“; jinou osobou se má zjevně na mysli principál. Znamená to, že principál odpovídá za pomocníka jen tehdy, když jej použije k plnění svého dluhu a škoda je způsobena třetí osobě?

Jen pro úplnost je třeba uvést, že je vyloučeno toto ustanovení použít na případ, kdy by byla škoda způsobena věřiteli. Jak bylo výše uvedeno, nemůže dlužník svou povinnost přenést bez souhlasu věřitele na jiného, ale může zásadně ke splnění své povinnosti použít jinou osobu (§ 1936 odst. 1). Z uvedeného vyplývá, že se ani své odpovědnosti za plnění nemůže zbavit tím, že plní prostřednictvím třetí osoby. Tyto případy je třeba řešit pomocí § 1935.

Uvedený problém lze demonstrovat na příkladu: „A“ je provozovatel dopravy, samostatný podnikatel. „B“ si u něj objednal dovoz deseti pytlů cementu; svou nedbalostí však přehlédne, že „A“ je opilý. „A“ při vykládky cementu způsobí škodu třetí osobě „C“. Existuje jakýkoli důvod, proč modifikovat odpovědnost „B“ za „A“ v závislosti na tom, zda dodávku cementu potřebuje sám, nebo zda tím plní svůj dluh vůči jinému? Pokud bychom vycházeli z toho, že odpovědnost principála nastává jen „*při plnění jeho dluhu*“, ⁷⁸ pak by „B“ neodpovídal. „B“ totiž nic neplnil. Takové řešení však nedává dobrý smysl. To, zda dodávkou cementu plnil „B“ dluh vůči jinému, se ve vztahu k „C“ jeví jako zcela irelevantní a zcela náhodné; činnost pro „B“ vyplývá již z toho, že si „A“ objednal. Uznat takto náhodné hledisko jako zásadní kritérium pro hranici deliktní odpovědnosti by neodpovídalo předpokladu racionálního zákonodárce. Pojednávané ustanovení je proto z uvedených důvodů třeba interpretovat tak, že pojem „*při plnění jiné osoby*“ znamená „*při obstarání záležitosti jiné osoby*“; v daném případě při obstarání záležitosti „B“.

⁷⁸ To, že pojednávané ustanovení hovoří jen o plnění, a nikoli o plnění dluhu, není samo o sobě argumentem proti takovému řešení, neboť Občanský zákoník tuto dikci používá i v případech, kdy nepochybně o plnění dluhu jde (například § 1935).

B. „Ručení“ za splnění povinnosti k náhradě škody

Podle pojednávaného ustanovení principál jen „ručí“ za splnění povinnosti k náhradě škody pomocníkem. Použití tohoto pojmu vyvolává určité pochybnosti. Není zcela zjevné, zda je užit ve smyslu „zajišťuje ručením“, jak tento pojem Občanský zákoník standardně užívá, nebo zda je v tomto případě užit ve smyslu „odpovídá“. Ustanovení § 2914 bylo zjevně inspirováno i § 1315 Obecného zákoníku občanského. Uvedené ustanovení normuje jako následek *culpa in eligendo* odpovědnost za škodu. Pojem „odpovídá“ (německy „haftet“) však starší právnická čeština vyjadřovala právě slovem „ručí“. ⁷⁹ Tak byl též překládán § 1315 Obecného zákoníku občanského. ⁸⁰

Jazykový výklad směřuje jednoznačně k významu „zajišťuje ručením“; to je ostatně zdůrazněno i slovy „za splnění“. Tento výkladový závěr je třeba respektovat, pokud není v rozporu se základními východisky úpravy náhrady škody. Uvedený rozpor nastává ve dvou případech.

Prvním případem je ten, kdy by principálovi škoda způsobená pomocníkem byla *přičitatelná i podle obecných pravidel*. Například „A“ objedná samostatného podnikatele bagristu „B“, aby vykopal příkop. Zatají mu však, že se v místě, kde má kopat, nachází vedení susedovy vodovodní přípojky, která není zaznamenaná v mapách. „B“ vodovodní přípojku při kopání poškodí. V tomto případě je škoda na vodovodní přípojce přičitatelná „A“, podle okolností i „B“. „A“ by však jistě podle obecných pravidel za škodu odpovídal. Smyslem § 2914 je však rozšířit odpovědnost za jednání třetí osoby, nikoli omezit odpovědnost vlastní. Proto

⁷⁹ Srovnej komentář k § 24, m.č. 10 a násl. MELZER, F., P. TÉGL, et al. *Občanský zákoník: Velký komentář: § 1 – 117: Svazek I*. 1. vyd. Praha: Leges, 2013. 649 s. ISBN 978-80-87576-73-1.

⁸⁰ Například publikovaný překlad: „§ 1315. *Vůbec ručí, kdo užívá osoby neschopné nebo vědomě osoby nebezpečné k opatření svých záležitostí, za škodu, kterou tato osoba v této vlastnosti způsobí osobě třetí.*“ ROUČEK, F. *Československý obecný zákoník občanský a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. 2. doplň. vyd. Praha: Československý Kompas, 1932, s. 1326. Naproti tomu již uvádí tento překlad: „*Vůbec odpovídá ten, kdo používá k obstarání svých záležitostí nezdatné nebo vědomě nebezpečné osoby, za škodu, kterou tato způsobí v této vlastnosti třetí osobě.*“ ROUČEK, F. a J. SEDLÁČEK, eds. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi: § 1090 až 1341: Díl V*. 1. vyd. Praha: V. Linhart, 1937, s. 859. Originální německý text užívá pojem „haftet“: „Überhaupt haftet derjenige, welcher sich einer untüchtigen oder wissentlich einer gefährlichen Person zur Besorgung seiner Angelegenheiten bedient, für den Schaden, den sie in dieser Eigenschaft einem Dritten zufügt.“

v případech, kdy je principálovi škoda přičitatelná podle obecných pravidel, ustanovení § 2914 na vlastní odpovědnosti principála nic nemění.

Druhým případem je situace, kdy *pomocník škodu nezaviní, případně vůbec není deliktně způsobivý*, avšak na principála dopadá *culpa in eligendo*, respektive *culpa in inspiciendo*. Nedostatek zavinění na straně pomocníka totiž vylučuje jeho odpovědnost. Avšak to by současně v důsledku akcesority ručení vylučovalo jakoukoli povinnost k náhradě i ze strany principála. To přesto, že sám jednal zaviněně. Smyslem § 2914 je však založit povinnost k náhradě, pokud principálovi lze vytknout zavinění při výběru nebo dohledu. Trvat na konstrukci ručení by v rozporu se smyslem § 2914 vedlo ke zcela nedůvodnému zproštění povinnosti principála (§ 2 odst. 2 i.f.). Proto pro tento případ je třeba toto ustanovení interpretovat v tom smyslu, že principál odpovídá za škodu.

V ostatních případech je třeba respektovat jazykový výklad a uveste-ný pojem interpretovat ve smyslu „*zajišťuje ručením*“.

5 Odpovědnost za výběr nesamostatného pomocníka a dohled nad ním

Dle své dikce a systematiky se část druhé věty § 2914 za středníkem vztahuje jen na část věty před středníkem, tedy jen na případ samostatného pomocníka. Takové řešení by však zcela odporovalo účelu pojednávaného ustanovení. Jeho smyslem je stanovit relativně přísnou odpovědnost za nesamostatného pomocníka; za samostatného pomocníka jen pro případ vlastního zavinění principála. Uvedený systematický výklad by však vylučoval odpovědnost principála za vlastní zavinění při výběru nesamostatného pomocníka nebo při dohledu nad ním – co znamená menší odpovědnost principála, než v případě samostatného pomocníka. Aby se zamezilo těmto hodnotovým rozporům, je nutno připustit odpovědnost principála i *pro případ nesamostatného pomocníka*.

Je však otázka, zda lze na případy použití nesamostatného pomocníka aplikovat stejné závěry ohledně právního následku zavinění při výběru, respektive při dohledu. Jinými slovy, zda lze i v tomto případě pojem „ručí za splnění jeho povinnosti k náhradě škody“ interpretovat ve smyslu „zajišťuje ručením“. Na uvedený případ však nelze mechanicky použít pravidla odpovědnosti pro případ samostatného pomocníka, neboť bychom dospívali k hodnotovým rozporům: v případě přičtení zavinění pomocníka by principál odpovídal přímo, v případě vlastního zavinění za výběr nebo dohled by jen ručil za splnění povinnosti pomocníkem. Tomu-

to hodnotovému rozporu je třeba čelit tím, že budeme i v tomto případě vycházet z právního následku uvedeného v první větě: principál tedy bude *odpovídat přímo*.

VIII. Vlastní přímá odpovědnost pomocníka?

1 Obecně

Zatímco § 420 odst. 2 věta druhá Občanského zákoníku 1964 ve znění účinném do 31. prosince 2013 paušálně vylučoval přímou občansko-právní odpovědnost pomocníka, Občanský zákoník obdobné pravidlo neobsahuje. Z toho lze dovodit, že i pomocník odpovídá za své zavinění přímo. V případě použití samostatného pomocníka to pojednáváné ustanovení zjevně předpokládá [„jeho (tj. pomocníkovy) povinnosti k náhradě škody“], avšak ani v případě nesamostatného pomocníka nelze z dikce zákona ani jeho smyslu a účelu zásadně dovodit něco jiného. Ostatně, § 2915 odst. 2 věta druhá s možností přímé odpovědnosti pomocníka vedle odpovědnosti principála výslovně počítá [„*má-li škůdce hradit škodu způsobenou pomocníkem a vznikla-li povinnost k náhradě také pomocníkoví*“].⁸¹

Občanský zákoník tedy vychází z *přímé odpovědnosti pomocníka*; k problematice omezení odpovědnosti zaměstnance viz níže. Pomocník pak bude odpovídat vedle principála; pluralitu subjektů je třeba řešit podle § 2915 a násl.⁸²

Z přímé odpovědnosti pomocníka vycházelo i starší české právo,⁸³ dokonce i za účinnosti Občanského zákoníku 1950.⁸⁴

⁸¹ Uvedené ustanovení je zjevně inspirováno článkem 9:101 odst. 1 písm. c) PETL: „*Odpovědnost je solidární, pokud c) osoba je zodpovědná za škodu způsobenou pomocníkem za okolností, za kterých je pomocník také odpovědný.*“

⁸² Obdobně i německé právo. Blíže viz komentář k § 831, m.č. 12. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.

⁸³ „*Z ustanovení § 1295 Občanského zákoníku lze ovšem dovozovati, že i zmocněnec, vykonávající příkaz mu daný, může svým osobním zaviněním státi se zodpovědným za škodu, třetí osobě způsobenou [...]*“. Srovnej *Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky sp. zn. Rv I 242/21 [1921-09-20], Vážný č. 1185*.

⁸⁴ Například Hlavsa s Tylem, když řeší případ, při kterém je prokázáno, že havárii letadla zavinil zaměstnanec letiště nebo zaměstnanec letecké zabezpečovací služby. V takovém případě podle nich „*nebrání nic poškozenému cestujícímu, aby nárok na náhradu škody uplatnil jak proti provozovateli letadla, tak i proti onomu zaměstnanci letiště (letecké zabezpečovací služby), popřípadě i proti jeho zaměstnavateli*“. Komentář k § 4. HLAVSA, J. a K.

Za pozornost stojí též závěry Evropské skupiny pro deliktní právo, která uznala dvě možnosti k otázce přímé osobní odpovědnosti nesamostatného pomocníka: 1) jednak vyloučit jeho osobní odpovědnost za malou nebo střední nedbalost; 2) připustit jeho osobní odpovědnost. Při druhé možnosti je však vyžadováno, aby měl zaměstnanec možný regres proti zaměstnavateli v případě malé nebo střední nedbalosti. Uvedená skupina se vyslovila pro preferenci přímé odpovědnosti pomocníka.⁸⁵

PETL tedy vychází z přímé odpovědnosti pomocníka vůči třetím osobám. Vědomě však také neobsahují žádné zvláštní pravidlo o odpovědnosti pomocníka, neboť odpovědnost založená na protiprávním a zaviněném způsobení škody plyne již z obecných ustanovení.⁸⁶ Jde tedy o tožné řešení jako v Občanském zákoníku.

Stejně řešení volí i právo německé: „§ 831 [BGB] *zakládá odpovědnost principála vůči poškozenému, aniž by odpovědnost pomocníka omezovala nebo rozšiřovala. Pokud pomocník naplní skutkovou podstatu odpovědnosti dle ustanovení § 823 a násl. [BGB], odpovídá vedle principála.*“⁸⁷ Stejně i právo rakouské: „*Pomocník odpovídá třetí osobě podle obecných zásad deliktního práva.*“⁸⁸

2 Přímá odpovědnost zaměstnance

Zvláštní problémy nastávají v případě *přímé odpovědnosti zaměstnance*. Zákoník práce obsahuje v § 257 omezení odpovědnosti vůči zaměstnavateli, a to zejména jen na škodu skutečnou (odst. 1) a v případě nedbalostního způsobení škody s maximální hranicí ve výši čtyřapůlnásobku průměrného měsíčního výdělku zaměstnance před porušením povinnosti.

TYL. *Náhrada škod způsobených provozem dopravních prostředků: Výklad k zákonu ze dne 11. července 1951, 63 Sb., o odpovědnosti za škody způsobené dopravními prostředky.* 1. vyd. Praha: Dopravní nakladatelství, 1960, s. 145.

⁸⁵ Srovnej komentář k článku 6:102, m.č. 19. BUSNELLI, F. D., G. COMANDÉ, H. COUSY, et al. *Principles of European Tort Law: Text and Commentary.* 1. Aufl. Wien: Springer, 2005, s. 118. ISBN 978-3-211-23084-8.

⁸⁶ Srovnej komentář k článku 6:102, m.č. 20. BUSNELLI, F. D., G. COMANDÉ, H. COUSY, et al. *Principles of European Tort Law: Text and Commentary.* 1. Aufl. Wien: Springer, 2005, s. 118. ISBN 978-3-211-23084-8.

⁸⁷ Blíže viz komentář k § 831, m.č. 12. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3.* 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.

⁸⁸ Blíže viz komentář k § 1315, m.č. 19. RUMMEL, P. Hrsg. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: §§ 1313 – 1341 ABGB: Band II/Teilband 2b.* 3. neu bearb. u. erw. Aufl. Wien: Manz, 2004, s. 59. ISBN 3-214-04554-7.

Uvedené ustanovení bylo formulováno s ohledem na právní úpravu Občanského zákoníku 1964 jen jako rozsah odpovědnosti vůči zaměstnavateli, nikoli vůči třetí osobě. Pokud by však nyní měl zaměstnanec vůči třetím osobám odpovídat bez jakéhokoli omezení, zcela by to popřelo smysl příslušné úpravy Zákoníku práce.

Ve vztahu k odpovědnosti zaměstnanců vůči třetím osobám lze uvažovat o třech způsobech řešení tohoto problému: 1) připustit, že Zákoník práce vychází ze zásady přímé neodpovědnosti zaměstnance a tuto zásadu přímo aplikovat; 2) připustit, že Zákoník práce stanoví jen určitý zvláštní rozsah odpovědnosti zaměstnance; neupravuje však jeho odpovědnost vůči třetím osobám, kterou přenechává úpravě Občanského zákoníku. Vzhledem k tomu, že Občanský zákoník již připustil přímou odpovědnost pomocníků, je tato odpovědnost připuštěna i u zaměstnanců, avšak aby se naplnil smysl úpravy zvláštního rozsahu odpovědnosti zaměstnance, odpovídají i vůči třetím osobám jen v daném rozsahu; 3) pomocník je odpovědný plně vůči třetím osobám; je-li však odpovědnost v rámci zaměstnaneckého poměru omezená, má následně zaměstnanec regres vůči zaměstnavateli – toto řešení volí německé právo (srovnej § 840 odst. 2 BGB).⁸⁹

Hodnotovému rozhodnutí Zákoníku práce odpovídá jen takové řešení, podle kterého se omezený rozsah odpovědnosti dle Zákoníku práce uplatní vůbec pro případ způsobení škody při výkonu závislé práce, bez ohledu na to, zda je způsobena zaměstnavateli nebo třetím osobám. Z výše uvedených možností odpovídá konstrukci Občanského zákoníku více řešení, které připouští přímou odpovědnost vůči třetím osobám, ovšem jen v uvedeném rozsahu, tedy řešení 2). Z hlediska rozsahu odpovědnosti zaměstnance se tedy nic nemění oproti dosavadní úpravě účinné do 31. prosince 2013, jen z hlediska subjektů, kteří mohou náhradu škody žádat. Uvedené řešení též více odpovídá principům spravedlnosti. Dosavadní řešení totiž například umožňovalo, aby byl poškozený i při úmyslně způsobené škodě zaměstnancem v případě konkursu zaměstnavatele uspokojen jen poměrně s ostatními věřiteli, byť by přímý škůdce (zaměstnanec) mohl náhradu poskytnout. Naopak by byli neodůvodněně

⁸⁹ Srovnej komentář k § 831, m.č. 13, též komentář k § 840, m.č. 18. HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.

zvýhodnění ostatní věřitelé zaměstnavatele, kteří by se mohli poměrně uspokojit i z plnění náhrady škody poskytnuté zaměstnancem.⁹⁰

Nepochybně by však bylo *de lege ferenda* vhodné, aby Zákoník práce upravil rozsah odpovědnosti zaměstnance i vůči třetím osobám výslovně.

Závěr

Úpravu odpovědnosti za pomocníka obsaženou v § 2914 nového českého Občanského zákoníku ve spojení s úpravou § 1935 téhož kodexu lze vykládat způsobem, který je zcela souladný se standardním, přinejmenším středoevropským chápáním této problematiky. Překonává se tak velmi nedostatečná úprava dosavadního § 420 odst. 2 Občanského zákoníku 1964.

Seznam bibliografických odkazů

- BARTOŠEK, M. *Encyklopedie římského práva*. 2. přeprac. vyd. Praha: Academia, 1994. 471 s. ISBN 80-200-0243-X.
- BARTSCH, R. Grundfragen des Schadenersatzrechtes. In: *Festschrift zur Jahrhundertfeier des Allgemeinen Bürgerlichen Gesetzbuches: 1. Juni 1911: Band I*. 1. Aufl. Wien: Manz, 1911, s. 655-676.
- BUSNELLI, F. D., G. COMANDÉ, H. COUSY, et al. *Principles of European Tort Law: Text and Commentary*. 1. Aufl. Wien: Springer, 2005. 282 s. ISBN 978-3-211-23084-8.
- BYDLINSKI, F. *System und Prinzipien des Privatrechts*. 1. Aufl. Wien: Springer, 1996. 777 s. ISBN 978-3-211-82752-9.
- ČEŠKA, Z., J. KABÁT, J. ONDŘEJ a J. ŠVESTKA. *Občanský zákoník: Komentář: § 222 až 510: Díl II*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1987. 819 s.
- HABERSACK, M. Hrsg. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 705 – 853: Band V/Teilband 3*. 6. Aufl. München: C. H. Beck, 2013. 2980 s. ISBN 978-3-406-61465-1.
- HLAVSA, J. a K. TYL. *Náhrada škod způsobených provozem dopravních prostředků: Výklad k zákonu ze dne 11. července 1951, 63 Sb., o odpovědnosti za škody způsobené dopravními prostředky*. 1. vyd. Praha: Dopravní nakladatelství, 1960. 475 s.

⁹⁰ Stejný argument nedůvodného zvýhodnění ostatních věřitelů používá v jiné souvislosti i Bydlinski. Srovnej BYDLINSKI, F. *System und Prinzipien des Privatrechts*. 1. Aufl. Wien: Springer, 1996, s. 269. ISBN 978-3-211-82752-9.

- LANDO, O. a H. BEALE, eds. *Principles of European Contract Law: Parts I and II*. 1st ed. The Hague: Kluwer Law International, 2000. 561 s. ISBN 90-411-1305-3.
- MELZER, F., P. TÉGL, et al. *Občanský zákoník: Velký komentář: § 1 – 117: Svazek I*. 1. vyd. Praha: Leges, 2013. 649 s. ISBN 978-80-87576-73-1.
- MELZER, F., P. TÉGL, et al. *Občanský zákoník: Velký komentář: § 2894 – 3081: Svazek VIII*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017 [v tisku]. ISBN 978-80-7502-008-6.
- MELZER, F., P. TÉGL, et al. *Občanský zákoník: Velký komentář: § 419 – 654: Svazek III*. 1. vyd. Praha: Leges, 2014. 1234 s. ISBN 978-80-7502-003-1.
- PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodní právo: Odpovědnost s přihlédnutím k návrhu nového občanského zákoníku: 5. díl*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 356 s. ISBN 978-80-7357-714-8.
- ROUČEK, F. a J. SEDLÁČEK, eds. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi: § 1090 až 1341: Díl V*. 1. vyd. Praha: V. Linhart, 1937. 1011 s.
- ROUČEK, F. *Československý obecný zákoník občanský a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. 2. doplň. vyd. Praha: Československý Kompas, 1932. 1736 s.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudního úřadu č. 1005* [1814-05-28].
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 6 Tdo 1334/2008* [2009-03-31].
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky sp. zn. Rv I 242/21* [1921-09-20], Vážný č. 1185.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky sp. zn. Rv I 788/48* [1949-09-07], R 210/1950.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky sp. zn. Rv I 1450/35* [1937-04-16], Vážný č. 16035.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky sp. zn. 1 Cz 7/81* [1981-03-31].
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 454/2002* [2003-01-14].

- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 1148/2002* [2003-02-24].
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 25 Cdo 4330/2014* [2016-05-31].
- RUMMEL, P. Hrsg. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch: §§ 1313 – 1341 ABGB: Band II/Teilband 2b*. 3. neu bearb. u. erw. Aufl. Wien: Manz, 2004. 661 s. ISBN 3-214-04554-7.
- SCHMOECKEL, M., J. RÜCKERT a R. ZIMMERMANN, Hrsg. *Historisch-kritischer Kommentar zum BGB: Schuldrecht: Allgemeiner Teil: §§ 241 – 304: Band II/Teilband 1*. 1. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 2007. 1412 s. ISBN 978-3-16-149376-8.
- SCHMOECKEL, M., J. RÜCKERT a R. ZIMMERMANN, Hrsg. *Historisch-kritischer Kommentar zum BGB: Schuldrecht: Besonderer Teil: §§ 657 – 853: Band III/Teilband 2*. 1. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 2013. 1511 s. ISBN 978-3-16-150528-7.
- ŠVESTKA, J., J. SPÁČIL, M. ŠKÁROVÁ, M. HULMÁK, et al. *Občanský zákoník: Komentář: § 1 – 459: Svazek I*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1373 s. ISBN 978-80-7400-108-6.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 25 Cdo 9/2002* [2002-08-20].
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 25 Cdo 482/2005* [2005-08-31].
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 25 Cdo 832/2014* [2014-08-26].
- Usnesení Ústavního soudu České republiky sp. zn. IV. ÚS 1628/09* [2009-10-23].
- VOJTEK, P. ed. *Přehled judikatury ve věcech náhrady škody*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2006. 711 s. ISBN 80-7357-194-3.
- VOJTEK, P. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci: Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 370 s. ISBN 978-80-7400-427-8.
- Zákon č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník*.
- Zákon č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění ve znění pozdějších předpisů*.
- Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník v platném znění*.

Zákon č. 141/1950 Sb. Občanský zákoník.

Zákon č. 262/2006 Sb. Zákoník práce ve znění pozdějších předpisů.

Doc. JUDr. Filip Melzer, LL.M., Ph.D.

Právnická fakulta
Univerzita Palackého v Olomouci
Třída 17. listopadu 8
771 11 Olomouc
Česká republika
filip.melzer@upol.cz